



PUHDAS ITÄMERI JOHN NURMISEN SÄÄTIÖ

Rahastoraportti

2/2012 (27.9.2012)

Tilanne 31.7.2012	€
Lahjoitukset	7,8 MEUR
Käytetyt varat	5,5 MEUR
Sitoumukset	2,3 MEUR

Puhdas Itämeri -hankkeiden tavoitteet

Puhdas Itämeri -hankkeilla on kaksi toiminta-alueita: Itämeren rehevöitymisen oireita ehkäisevät hankkeet sekä Suomenlahden öljyliikenteen turvallisuutta edistävä hanke. Puhdas meri -hankkeita johtaa Marjukka Porvari ja Tankkeriturva-hanketta Pekka Laaksonen. Yhteensä kaikkien hankkeiden ja niiden tukitoimien parissa työskentelee kahdeksan henkilöä, joista yksi osa-aikaisesti.

Puhdas meri -hankkeiden tavoitteena on vähentää vuosittain Itämereen päätyvän fosforin määrää yhteensä 2500 tonnilla vuoteen 2015 mennessä. Puhdas meri -hankkeita on tällä hetkellä käynnissä viidessä maassa, yhteensä 16 kaupungissa. Hankekohteissa pyritään fosforinpoistoa vedenpuhdistamoilla tehostamaan niin, että puhdistuslaitokselta lähtevän jäteveden fosforipitoisuus on korkeintaan 0,5 mg litrassa.

Tankkeriturva-hankkeen tavoite on merkittävästi pienentää suuren öljytankkerionnettomuuden riskiä Suomenlahdella, mikä toteutetaan ottamalla käyttöön ENSI-navigointipalvelu. Palvelu parantaa tiedonvaihtoa aluksen ja alusliikenneohjauksen välillä mahdollistamalla ennakoivan alusliikenteen ohjauksen. Tankkerit puolestaan saavat ENSI-portaalin kautta tarvitsemaansa navigointi-informaatiota. Tavoitteena on, että palvelu on käytössä suurimmalla osalla Suomenlahdella liikennöivistä tankkereista vuoden 2013 loppuun mennessä. Hankkeen pääyhteistyökumppani on Liikennevirasto.

Puhdas meri -hankkeet

Luoteis-Venäjällä sijaitsevien Hatsinan ja Viipurin vesilaitosten hankkeiden fosforinpoistojärjestelmän tekninen suunnittelu ja tarjousasiakirjat valmistuivat vuonna 2011. Laitehankinnat sekä asennus- ja rakennustyöt on tarkoitus saada valmiiksi 2013. Säätiö vastaa laitehankintojen ja vesilaitokset asennusten sekä rakennustöiden kustannuksista. Hankkeiden myötä Hatsinasta Suomenlahteen päätyvä vuotuinen fosforikuorma pienenee 40 tonnilla ja Viipurissa 20 tonnilla.

EU:n Itämeriohjelman rahoittaa kahta projektia, PURE- ja PRESTO- hankkeita, joissa säätiö toteuttaa ravinteiden poistoa tehostavia investointeja.

PURE-hankkeessa (Project on Urban Reduction of Eutrophication) parannetaan fosforinpoistoa Valko-Venäjällä, Puolassa, Latviassa ja Virossa. Hankkeessa saavutetaan yhteensä 300–500 tonnin fosforikuormituksen vähenemä. Fosforinpoistoa ja lietteenhallintaa tehostavat laitteet on hankittu Riian ja Jurmalan puhdistamoille ja viimeisiä asennustöitä toteutetaan parhaillaan. Riassa fosforinpoistoa tehostetaan myös John Nurmisen Säätiön suoralla tuella vuoden 2012 aikana. Brestin puhdistamolla Valko-Venäjällä rakennustyöt ja laitehankinnat toteutetaan vuoden 2012 aikana ja asennustyöt saadaan valmiiksi vuonna 2013.

PRESTO-hankkeessa (Project on Reduction of Eutrophication of the Sea Today) investoidaan tehostettuun ravinteidenpoistoon neljässä valkovenäläisessä kaupungissa: Grodnossa, Vitebskissä, Molodetšnossa ja Baranovitšissä. Alustavien arvioiden mukaan investoinneilla pienennetään puhdistamoilta vesistöihin päätyvää fosforikuormaa noin 500 tonnilla. Alustavat tekniset investointisuunnitelmat valmistuivat kesällä 2012, ja niiden pohjalta jatketaan neuvotteluita vesilaitosten kanssa syksyllä 2012. Yksityiskohtaisten suunnitelmien valmistuttua toteutetaan puhdistamoiden laitehankinnat ja rakennustyöt vuoden 2013 aikana. Hankkeeseen kuuluu myös laaja jätevesien ravinteidenpoistoon keskittyvä koulutusosio, johon osallistuvat Itämeren valuma-alueella sijaitsevat valkovenäläiset vesilaitokset, vesi-insinöörejä kouluttavat korkeakoulut sekä suunnitteluinstituutit. Toukokuussa 2012 hankkeessa järjestettiin koulutustilaisuus Pietarissa yhdessä Pietarin vesilaitoksen kanssa.

PURE-hankkeen kokonaisbudjetti on 3,2 miljoonaa euroa, josta 1 miljoona käytetään ravinteiden poiston suoriin investointeihin jätevedenpuhdistamoilla. PRESTO-projektin kokonaisbudjetti on 4,55 miljoonaa euroa, josta jätevedenpuhdistamoille investoidaan 2 miljoonaa euroa. EU:n Itämeriohjelma rahoittaa suurimman osan projekteista: se kattaa 75-90% yhteistyökumppanien projektikustannuksista (riippuen missä maassa yhteistyökumppani toimii). Lisäksi Suomen ympäristöministeriö tukee molemmissa hankkeissa suomalaisia yhteistyökumppaneita summalla, joka kattaa suurimman osan näiden omista kustannuksista.

Säätiö on selvittänyt Pietaria ympäröivien alueiden eläintiloilta Itämereen päätyvää kuormitusta vuonna 2011. Selvityksen pohjalta on neuvoteltu Udarnikin kanalan kanssa yhteisestä hankkeesta tilan alueella olevista vuotavista lanta-altaista Itämereen päätyvän kuormituksen vähentämiseksi. Toukokuussa 2012 Baltic Sea Action Plan Trust Fund myönsi rahoituksen säätiön ja Udarnikin hankkeelle. Parhaillaan on käynnissä selvitys lanta-altaiden tyhjennyksen vaihtoehtoista.

Säätiö on tammikuusta 2012 lähtien ollut yhteydessä Kingiseppissä Fosforit-tehtaan omistavaan venäläiseen EuroChemiin Luga-joen kautta Suomenlahteen päätyvien fosforintuotannon päästöjen vähentämiseksi. Itämeren suojelukomission arvion mukaan tehtaan alueelta on saattanut valua Itämereen jopa 700 - 1400 tonnia fosforia vuodessa, mikä tekee siitä koko Itämeren alueen ylivoimaisesti suurimman pistemäisen päästölähteen. Keväällä 2012 EuroChemin asiantuntijat kävivät Suomessa tutustumassa lannoiteteollisuuden päästöjen hallintaan ja neuvottelemassa jatkoyhteistyöstä. Kesäkuussa 2012 säätiö ja EuroChem allekirjoittivat sopimuksen, jonka mukaan säätiö ja EuroChem palkkaavat yhdessä riippumattoman eurooppalaisen asiantuntijaelimen arvioimaan fosforipäästöjen hallintaan rakennetun puhdistusjärjestelmän toimivuutta sekä seuraamaan Luga-joen fosforipäästöjen tasoa.

Tankkeriturva-hanke

ENSI-navigointipalvelun (Enhanced Navigation Support Information) lopullinen omistaja on Liikennevirasto, joka myös vastaa palvelun toimituksen tilaamisesta. Tankkereiden käyttöön tulevan ENSI-portaalin toteutus etenee Liikenneviraston suunnitelman mukaisesti ja koekäyttö aloitetaan syksyllä 2012.

John Nurmisen Säätiön rooli hankkeessa on ENSI-määrittelytyön johtaminen sekä eri toimijoiden yhteen saattaminen palvelun luomisen ja käyttöönoton nopeuttamiseksi. Keväällä 2012 säätiö on aloittanut ENSI-palvelun käyttöönoton ja julkistamisen alustavan suunnittelun ja jatkanut palvelun seuraavien vaiheiden suunnittelua. Lisäksi on valmistauduttu projektivastuun siirtämiseen Liikennevirastolle.

Varainhankinta

Puhdas Itämeri -hankkeet rahoitetaan yksityisin lahjoituksin ja julkisella rahoituksella. Vuoden 2012 ensimmäisellä puoliskolla Puhdas Itämeri -hankkeiden varainhankinnan tuotot olivat yhteensä reilu 300 000 euroa. Hallituksen keväällä 2012 tekemän päätöksen mukaisesti jatkossa hankkeessa raportoidaan lahjoituksiksi vain tilitetyt varat, ei monivuotisesta tuesta tehdyt sopimukset.

Kevään aikana pääyhteistyökumppaneista Nokia, Fortum ja Kuusakoski jatkoivat tukeaan Puhdas Itämeri -hankkeille. Fortum allekirjoitti aiesopimuksen 100 000 euron vuotuisesta tuesta vuosille 2012–2015 ja Kuusakoski lahjoitti 50 000 euroa. Lisäksi Ålandsbanken myönsi 55 000 euron Luontotilibonuksen ja Aleksandria lahjoitti 10 000 euroa Puhdas Itämeri -hankkeille.

31.7.2012 mennessä varoja on kerätty yhteensä noin 7,8 miljoonaa euroa, joista noin 5,5 miljoonaa euroa on käytetty hankkeiden toteuttamiseen. Sitoumukset eli nyt käynnissä ja suunnitteilla oleviin hankkeisiin varattu summa on 2,3 miljoonaa euroa, joka voi kasvaa mikäli hankkeiden aikataulut pitenevät.

Tällä hetkellä varoja kerätään Puhdas meri -hankkeiden 2500 tonnin tavoitteesta uupuvan noin 500 vuotuisen fosforitonin vähentämiseen, jonka arvioitu kustannus on 3 miljoonaa euroa. Rahoituksen tarve on hyvin epävarma, sillä hankekohteita ei ole vielä identifioitu. Lisäksi varoja kerätään ENSI-palvelun käyttöönottokuluihin, joiden kustannukset ovat arviolta 200 000 euroa.

Erik Båsk
Asiamies
John Nurmisen Säätiö